

ISSN 2076-586X

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

ВІСНИК
ЧЕРКАСЬКОГО
УНІВЕРСИТЕТУ

Серія
ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

Виходить 18 разів на рік
Заснований у березні 1997 року

№ 39 (372). 2015

Черкаси – 2015

**Засновник, редакція, видавець і виготовлювач –
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького**
Свідоцтво про державну перереєстрацію КВ № 21391-11191Р від 25.06.2015

Матеріали "Вісника" присвячені актуальним проблемам соціально-педагогічної роботи, професійної підготовки спеціалістів соціальної сфери. У публікаціях досліджуються аспекти соціально-педагогічної роботи з різними категоріями населення, зокрема: соціально-педагогічна робота з сім'ями, дітьми та молоддю, людьми похилого віку, підлітками, схильними до адиктивної поведінки; спрямованої на виявлення та розвиток обдарованості дитини; взаємодію фахівців з дитячими, молодіжними та громадськими організаціями; формування професіоналізму спеціалістів соціальної сфери, аналізується міжнародний і вітчизняний досвід соціально-педагогічної діяльності.

Наукові статті збірника рекомендовані викладачам вищої школи, аспірантам, студентам, соціальним працівникам, а також усім, хто цікавиться соціально-педагогічною проблематикою.

Журнал входить до переліку наукових фахових видань України з педагогічних наук (Наказ МОН України від 12 травня 2015 р. № 528).

Випуск № 39 (372) наукового журналу Вісник Черкаського університету, серія: педагогічні науки рекомендовано до друку та до поширення через мережу Інтернет Вченою радою Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького (протокол № 11 від 22.06.2015 року).

Журнал реферується Українським реферативним журналом "Джерело" (засновники: Інститут проблем реєстрації інформації НАН України та Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського).

Головна редакційна колегія:

Черевко О.В., д.е.н. (головний редактор); Боєчко Ф.Ф., член-кор. НАПН України, д.б.н., проф. (заступник головного редактора); Корновенко С.В., д.і.н., проф. (заступник головного редактора); Кирилюк Є.М., д.е.н., доц. (відповідальний секретар); Архипова С.П., к.пед.н., проф.; Біда О.А. д.пед.н., проф.; Гнезділова К.М., д.пед.н., доц.; Головня Б.П., д.т.н., доц.; Гусак А.М., д.ф.-м.н., проф.; Земзюліна Н.І., д.і.н., доц.; Жаботинська С.А., д.філол.н., проф.; Кузьмінський А.І., член-кор. НАПН України, д.пед.н., проф.; Кукурудза І.І., д.е.н., проф.; Лизогуб В.С., д.б.н., проф.; Ляшенко Ю.О., д.ф.-м.н., доц.; Марченко О.В., д.філос.н., проф.; Масненко В.В., д.і.н., проф.; Мігус І.П., д.е.н., проф.; Мінаєв Б.П., д.х.н., проф.; Морозов А.Г., д.і.н., проф.; Перехрест О.Г., д.і.н., проф.; Поліщук В.Т., д.філол.н., проф.; Савченко О.П., д.пед.н., проф.; Селіванова О.О., д.філол.н., проф.; Чабан А.Ю., д.і.н., проф.; Шпак В.П., д.пед.н., проф.

Редакційна колегія серії:

Гнезділова К.М., д.пед.н., доц. (відповідальний редактор напрямку "Методика навчання"); Сердюк З.О., к.пед.н., доц. (відповідальний секретар напрямку "Методика навчання"); Шпак В.П., д.пед.н., проф. (відповідальний редактор напрямку "Управління освітою"); Михальчук О.О., к.пед.н., доц. (відповідальний секретар напрямку "Управління освітою"); Біда О.А., д.пед.н., проф. (відповідальний редактор напрямку "Теорія та історія педагогіки"); Кучай Т.П., к.пед.н., доц. (відповідальний секретар напрямку "Теорія та історія педагогіки"); Архипова С.П., к.пед.н., проф. (відповідальний редактор напрямку "Соціальна педагогіка"); Майборода Г.Я., к.пед.н., доц. (відповідальний секретар напрямку "Соціальна педагогіка"); Данилюк С.С., д.пед.н., доц. (відповідальний редактор напрямку "Професійна освіта"); Лодатко Є.О., д.пед.н., доц. (відповідальний секретар напрямку "Професійна освіта"); Акуленко І.А., д.пед.н., проф.; Бурда М.І., д.пед.н., проф., академік НАПН України; Вовк О.І., д.пед.н., доц.; Грабовий А.К., к.пед.н., доц.; Градовський А.В., д.пед.н., проф.; Грищенко В.Г., к.пед.н., доц.; Десятов Т.М., д.пед.н., проф.; Дімітріна Каменова, проф. (Болгарія); Євтух М.Б., д.пед.н., проф., академік НАПН України; Капська А.Й., д.пед.н., проф.; Кондрашова Л.В., д.пед.н., проф.; Король В.М., к.пед.н., проф.; Крилова Т.В., д.пед.н., проф.; Кузьмінський А.І., член-кор. НАПН України, д.пед.н., проф.; Мельников О.І., д.пед.н., проф. (Білорусь); Мілушев В.Б., доктор, проф. (Болгарія); Ничкало Н.Г., д.пед.н., проф., академік НАПН України; Остапенко Н.М., д.пед.н., проф.; Савченко О.П., д.пед.н., проф.; Семеріков С.О., д.пед.н., проф.; Симоненко Т.В., д.пед.н., проф.

Адреса редакційної колегії:

18000, Черкаси, бульвар Шевченка, 81,
Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького,
кафедра дошкільної і початкової освіти. Тел. (0472) 33-10-96
web-сайт: <http://biblioteka.cdu.edu.ua/index.php/visnuku-chnu?id=253>.
e-mail: (valentina_shpak@mail.ru)

2) to compile material on existing models and types of employees' loyalty to the organization and its parameters under evaluation; 3) to get acquainted with the modern methods of measurement; 4) to outline trends in the development of methods to measure the loyalty for the university community.

Methods. Scientific research carried out on the basis of theoretical analysis of various information sources that allowed: To find out the phenomenon specifics of the loyalty to the university community; describe the most famous models and methods of measurement; outline the directions in the methods development to measure the loyalty to his university representatives.

Results. To research the studies of management, organizational psychology and the labour psychology, the loyalty of the employee to the organization revealed by various terms, such as loyalty, commitment, identification, capture, patriotism, friendly attitude and others. Among foreign approaches we noted: behavioral (loyalty as behavioral pattern) and adjusting (nature loyalty is the social and psychological setting). Most scientists offer their own concept within the installation approach, based on the emotional attitude (emotional attachment) to the organization. Originality. The analysis of existing models and methods of measurement to employees' loyalty and approaches to disclosure the loyalty to university community and the attempt to outline ways of evaluation are represented in the work.

Conclusion. To measure the loyalty of members to the university community of the institution required methodology that takes into account the specific features of both teachers and university as a whole. Directing methods of measurement by the representatives of universities should consider reconciliation as the values of the institution and teachers, which significantly affects the freedom of teachers' choice in decision making. These and other features should be considered when developing a model of loyalty to the university community and appropriate methods of measurement to conduct a big survey that is the prospects for further scientific research.

Key words: university, loyalty, the loyalty of the university community, faculty corporate identity, loyalty model, directing methods of measurement.

Одержано редакцією 26.06.2015
Прийнято до публікації 28.06.2015

УДК 37.378

КУЧАЙ Олександр Володимирович,
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри дошкільної і початкової освіти
Черкаського національного університету
імені Богдана Хмельницького
e-mail: kuchay@ukr.net

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ЗАСОБАМИ ПРИРОДООХОРОННОЇ РОБОТИ

Анотація. У статті розглядається теоретичні основи підготовки майбутніх учителів засобами природоохоронної роботи. Висвітлюються завдання природоохоронної роботи та головні її напрями. Ступінь спільного вирішення даної проблеми зумовлюється відповідно підготовленими педагогічними кадрами. Аналіз цього питання показує, що еколого-природоохоронна підготовка студентів вищих педагогічних навчальних закладів полягає в розробці еколого-природоохоронної концепції та відповідних професійних умінь здійснення загального еколого-природоохоронного виховання в початковій освіті, педагогічних коледжах та університетах.

Ключові слова: підготовка, вчителі, природоохоронна робота, освіта.

Постановка проблеми. Сучасна українська освіта за умов євроінтеграції потребує фахівців нової формації, яким притаманний високий рівень кваліфікації, творчих особистостей, здатних приймати виважені рішення, зокрема і у справі охорони природи та природоохоронної діяльності.

Сьогодні в теорії і практиці вищої педагогічної освіти накопичено значний досвід дослідження екологічної освіти, який охоплює багато аспектів професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів, у тому числі й природоохоронного спрямування [1].

Аналіз останніх публікацій. Природоохоронну роботу розглядали в своїх працях О.Алексєєв, З.Андрієвська, Л.Астахова, С.Гончарова, С. Глазачов, В. Вербицький, М. Воїнственський, Н. Дуденко, Н. Жук, Л. Ілійчук, К.Магрламова, Г. Марочко, Н. Науменко, С. Павлюченко, С. Герд, М.Під'япольський, І. Родигіна, С.Стрижак, В. Іщенко та ін.

Виклад основного матеріалу. Провідним чинником розв'язання складних завдань освіти і національного виховання є особистість учителя-вихователя. Сучасні умови суспільного розвитку України потребують переходу вищої школи на нову концепцію підготовки майбутніх спеціалістів, вдосконалення її якості, інтегрування, підвищення рівня професіоналізму, компетентності, інтелектуальної культури вчителя. Окреслені Національною доктриною розвитку освіти України у XXI столітті завдання передбачають спрямування вищої освіти на забезпечення фундаментальної наукової, загальнокультурної і практичної підготовки фахівців [2].

Засвоєння студентами таких знань, які відповідають реаліям нинішнього дня, згідно з якими формуються екологічні переконання, відбувається під час їхньої безпосередньої участі у природоохоронній роботі.

За визначенням С. Совгіри, природоохоронна робота – активна практична робота, спрямована на оптимізацію соціоприродної взаємодії на основі законів природи, принципів і норм екологічної етики, детермінованих світоглядною позицією суспільства в цілому, та конкретної особистості, зокрема.

Природоохоронна робота включає: природоохоронні проекти, природоохоронні акції, природоохоронні заходи тощо. До природоохоронної роботи належать усі види господарської діяльності, спрямовані на зниження й ліквідацію негативного антропогенного впливу на навколишнє середовище, збереження, поліпшення і раціональне використання природно-ресурсного потенціалу країни, регіонів, а саме: 1) будівництво та експлуатація очисних, знешкоджувальних споруд та обладнання; 2) рекультивация земель; 3) заходи боротьби з ерозією ґрунтів; 4) заходи з охорони й відтворення флори і фауни; 5) охорона надр і раціональне використання мінеральних ресурсів.

Природоохоронна робота є одним із підходів до розв'язання екологічних проблем, які існують на сьогодні. У процесі її проведення зі студентською молоддю важливо, насамперед, сформулювати в них екологічні переконання, бережливе ставлення до навколишнього природного середовища на основі знання законів природи, відповідно до логіки природних процесів.

Завдання природоохоронної роботи передбачає організацію практичної діяльності студентів, спрямованої на розв'язання конкретної екологічної проблеми місцевого рівня (наприклад, необхідність озеленення території навчального закладу тощо); організацію співпраці із зацікавленими організаціями чи особистостями в здійсненні природоохоронної діяльності. Результатом таких заходів є благоустрій місцевості, створення парку, алеї, що сприяє закріпленню у студентів навичок володіння методикою проведення природоохоронних заходів та формуванню екологічних переконань.

Основу для проведення природоохоронних заходів та конкретної природоохоронної роботи становить: навчально-пізнавальна діяльність, яка забезпечує формування екологічних переконань, знань, умінь і навичок; науково-дослідницька діяльність, яка сприяє поглибленню і розширенню знань, стимулює розвиток здібностей особистості до розв'язання екологічних проблем; навчально-практична діяльність, спрямована на формування екологічних переконань, знань, умінь та навичок у процесі педагогічної, навчально-польової практик, безпосередня участь їх у природоохоронних акціях, заходах та дієвої природоохоронної роботи [3].

Внаслідок екологічної неосвіченості багато педагогів не спроможні надати потрібного значення діяльності в конкретних екологічних ситуаціях. Тому досить актуальним є завдання підготовки майбутніх учителів початкової школи до екологічного виховання учнів у процесі

вивчення природничих дисциплін, формування у кожного вчителя екологічної культури, ґрунтовних еколого-світоглядних переконань. У процесі екологічної підготовки цілеспрямовано формується екологічний стиль мислення, який включає екологічне, юридичне, моральне, естетичне ставлення до природи.

Ступінь спільного вирішення даної проблеми зумовлюється відповідно підготовленими педагогічними кадрами. Аналіз цього питання показує, що еколого-природоохоронна підготовка студентів вищих педагогічних навчальних закладів полягає в розробці еколого-природоохоронної концепції та відповідних професійних умінь здійснення загального еколого-природоохоронного виховання в початковій освіті, педагогічних коледжах та університетах.

Головними напрямками даної підготовки є: усвідомлення спеціальної значущості екологічної освіти підростаючого покоління, оволодіння його психолого-педагогічними основами і відповідними професійними вміннями; оволодіння системою наукової бази та практичних навичок охорони природи (збереження, раціональне використання природних ресурсів); поглиблене вивчення, систематизація та інтеграція знань у галузі екології та охорони природи; практична громадська природоохоронна діяльність студентів за спільним планом деканів і громадських організацій факультетів з охопленням усіх років навчання у вищих педагогічних навчальних закладах, в тому числі і літньої польової практики; дослідна робота в галузі екології та охорони праці та еколого-природоохоронної освіти, написання курсової та дипломної робіт [4].

Формування інтересів до природоохоронної діяльності майбутніх вчителів біології не забезпечує досконалої підготовки майбутнього вчителя до природоохоронної роботи в школі та потребує подальшого вивчення та дослідження.

Не менш значущим засобом формування інтересів до природоохоронної діяльності у майбутніх вчителів є створення ціннісного ставлення до природи та її компонентів у форматі природоохоронних потенцій, культурі та фахової діяльності. Природоохоронні цінності формуються, як частина екологічного світогляду духовного здоров'я, загалом особистості та багатьох інших соціальних факторів. Саме в умовах польової практики коли студент на основі теоретичних знань та уявлень може відчутти особисту відповідальність та найглибше усвідомити ціннісну значущість природи рідного краю її компонентів та усвідомити моральну, естетичну та юридичну відповідальність за її збереження, а педагогічні умови створенні викладачем стимулюють активізацію уваги відповідну мотивацію, викликають допитливість, стійкий інтерес до природи та вміння виховувати школярів стає можливим усвідомлення майбутнім вчителем біології та своєї майбутньої професії та ролі педагога [5].

Висновки. Хочемо зробити такі висновки, що підготовка майбутніх учителів початкових класів до екологічного виховання та природоохоронної роботи учнів є результатом їх професійно-педагогічної підготовки і передбачає розвиток інтелектуальної, емоційної і вольової сфер психіки людини в єдності з удосконаленням їх моральних та етичних якостей.

Список використаної літератури

1. Люленко С. О. Підготовка майбутнього вчителя природничих дисциплін до природоохоронної роботи в загальноосвітній школі: автореф. дис. на здобуття наук.ступеня канд. пед. наук спец.13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / Люленко С. О. – Умань, 2014. – 20с.
2. Міщенко Т. М. Педагогічні основи підготовки майбутніх учителів до краснавччої роботи в сільській школі: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук спец. 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / Міщенко Т. М. – Тернопіль, 2001. – 20 с.
3. Задорожна О. Формування екологічних переконань у студентів педагогічних університетів засобами природоохоронної роботи // Проблеми підготовки сучасного вчителя. – 2012. – № 5 (Ч. 1). – С. 159-166.
4. Набільська О. В. Зміст підготовки майбутніх учителів початкової школи до екологічного виховання учнів у процесі вивчення природничих дисциплін – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://elibrary.kubg.edu.ua/8171/1/Nabilka.pdf>
5. Кобрюшко О.О. Загальні засади формування природоохоронних інтересів студентів природничих факультетів під час проведення навчально-польової практики – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:3dCdGKiCIn8J:fpo.udpu.org.ua/wp-content/uploads/2014/10/Stattya-Kobryushko-O..rtf+&cd=2&hl=ru&ct=clnk&gl=ua>

References

1. Lyulenko S. (2014) Preparation of the future teacher of natural sciences to environmental work in secondary school: Autoreferat dyss. obtaining candidate. ped. science spets.13.00.04 -theory and methodology of professional education / Lyulenko S. A. Uman, 20. (in Ukr.)
2. Mishchenko T.N. (2001) Pedagogical bases of preparation of teachers to work in rural local history school: Author. Thesis. for obtaining sciences. degree candidate. ped. Science spec. 13.00.04 - Theory and Methods of Professional Education / Mishchenko T.N. Ternopil, 20. (in Ukr.)
3. Zadorozhna O. (2012) Formation environmental beliefs of students of pedagogical universities by means of conservation. *Problems of modern teacher*, 5 (Part 1),159-166. (in Ukr.)
4. Nabilska A.V. Contents of the training of primary school teachers to ecological education of students in the study of natural sciences. Retrieved from: <http://elibrary.kubg.edu.ua/8171/1/Nabilska.pdf>
5. Kobryushko O.O. General principles of formation of students' interests protected natural faculties during training and field practice/ Retrieved from: <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:3dCdGKiCIn8J:fpo.udpu.org.ua/wp-content/uploads/2014/10/Stattya-Kobryushko-O..rtf+&cd=2&hl=ru&ct=clnk&gl=ua>

KUCHAI Oleksandr Volodymyrovych,

Ph.D., associate professor of preschool and primary education

Bohdan Khmelnytsky National University at Cherkasy

e-mail: kuchay@ukr.net

THE THEORETICAL BASIS FOR TRAINING OF TEACHERS MEANS ENVIRONMENTAL WORK

Summary. In the article the theoretical basis of training future teachers by means of environmental work. Highlights of environmental objectives and its main directions. The degree of joint solution of the problem is conditioned accordingly trained teaching staff.

The analysis of this question shows that the ecological and environmental training of students of higher educational institutions is to develop ecological and environmental concepts and relevant professional skills to implement the generic eco-environmental education in elementary education, teacher training colleges and universities. The basis for environmental protection measures and specific environmental work is: teaching and learning activities, which provides for the formation of ecological beliefs, knowledge and skills; research activities which contribute to the deepening and expansion of knowledge, encourages the development of individual skills to solving environmental problems; educational and practical activities aimed at formation of ecological beliefs, knowledge and skills in the pedagogical, educational-field practices, their direct involvement in environmental actions, measures and effective environmental work.

Keywords: education, teachers, environmental work, education.

Одержано редакцією 08.07.2015
Прийнято до публікації 10.07.2015

УДК 378.091.212:72

КАМІНСЬКА Оксана Михайлівна,

доцент кафедри іноземних мов

НУ"Львівська Політехніка"

e-mail: ok.kaminska@gmail.com

ЗАГАЛЬНІ ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЮ ПРОФЕСІЙНО-ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ МАЙБУТНІХ АРХІТЕКТОРІВ

Анотація. У статті підкреслюється важливість професійно-ціннісних орієнтацій та визначаються загальні передумови формуванню професійно-ціннісних орієнтацій майбутніх архітекторів такі як необхідність коригування та перегляду власної ціннісної позиції, урахування особливостей майбутньої професійної діяльності, урахування особливостей майбутньої професійної діяльності та ін. Автор виділяє наступні методологічні підходи: аксіологічний, культурологічний, особистісний та інформаційний. В основі аксіологічного підходу лежить принцип єдності